

گه نچینهی گهنج ...

گه پان به دوای نهینیه کانی سه رکه وتندا

ياسين برايم

و نهته و هويا ن بریوو، وهك ئەستیرهیهکی گهش لههه موو جیهان دهرهوشینهوه. ئەمانه چه ند دیار و بهرچا ون له بواره جیا جیاکانی ژیان. له وانیه هه موومان ئەمانه بناسین و ئەو پرسپاره شمان له میشکی دروستبووه، ناخۆ ئەمانه چۆن سه رکه وتوون! خو ئیمه له میزه ناوی (مۆزارت و شان کوخ و مارکۆنی و رامبو و ئەدیسون) مان بیستوو. ئیستاش رۆژانه له سه سر شاشه ی ته له فزیۆنه کان ناوی (رۆنالدو و رۆنالدینۆ و کاکا و شاکیرا و بریتنی سپرز و ئەنجلینا جولی و بامیلا.. هتد) گویمان لیدهبیت، یاخود ئەگه ر برونینه رۆژنامه و گوڤاره کان چه ندین نموونه ی سه رسوره بنه رمان بهرچا و ده که ویت که له سه رکه وتن گه یشتوونه ته لوتکه ی ناوبانگی جیهان و تا دونیاش ماوه ناوه کانیا ن دهرهوشینه وه..

ئیزابیلایه کیك بوو له کهچه کانی پاشای فه رهنسا له ته مه نی (۱۳) سالی فرۆشرا به پاشای (میلانو) به (۷۸۰۰) ره تل ئالتون فرۆشرا، کیشی ئەم کهچوله یه ته نها (۷۸) ره تل بوو، به (۱۰۰) هینده ی کیشی خو ی ئالتونی کرد.. (کیلیۆ پاترا) ش به هو ی جوانی عیشق و زیره کی خو ی توانی دوو ئیمپراتۆریه تی گه وره بخاته ژیرده سستی خو ی. (فروغی فه روخزاد) کهچه شاعیری ئیرانی توانی به یه که م شیعری

بوئه وه ی هه م ده سته لات و گه وره یی و زیره کی و ناقلی خو ی له به رامبهر مرۆڤه کان دهربخات، هه م خزمه تیش به مرۆڤه کانی دهوروبه ر بکات، جا هه ر بواریک بیت له بواره کانی ژیان گرینگ ئەوه یه بتوانی سه رکه وتن به ده ست به یییت و بگاته لوتکه. له سه رچه مکی سه رکه وتن قسه و یاسی زۆر کراوه، هه ریه ک به هیزو ئایدۆلۆژیای خو ی له نه یینه کانی وشه که ده روانن. ئەوه تا (ناپلیۆن) ده لیت "سه رکه وتن بوئه وه که سانه یه زیاتر خو راکری ده نوینن" ئیمه باس له سه رکه وتنه کانی گه نج ده که ین. ناخۆ چۆن ده توانی سه ربه که ویت و سوود له به ره و توانا و ژیری و گه نجه نه ی گه نجه نه ی خو ی وه ربه گریت و له ژیا ندا سه ربه که ویت. ئەگه ر ئیمه به دوای خو ی نده وه و رینه مایه کانی (دیل کارنگی) دابگه ریین، له وانیه هه موومان مرۆڤی سه رکه وتوومان لیده ربه چ، به لام جیا له سه رکه وتنی ئەوه گه نجه نه ی خزمه تیی گه وره نه ک هه ر بو خویان، به لکو بو گشت مرۆڤایه تی ده به خشن. ئیمه چه ند نموونه یه که ده خه ینه روو، که ئەمانه وه ک گه نج سه ر که وتنه کانیان بوونه ته گه نجه نه یه کی به نرخ بو مرۆڤایه تی و سنووری ولات

پیشه که وتن و شارستانی هه تی ئەمرۆ مرۆڤایه تی به ره مه سی ماندوو بوون و سه رکه وتنه کانی مرۆڤه کانی رابردوو، ئەوانیش به دوای دۆزینه وه ی نه یینه کانی سه رکه وتن گه پاون و ره نجیا ن بو داوه، ده کریت ئەم هه ولدان و هه نگا وه له سه ره تای دروستبوونی مرۆڤایه تی هه نگاوی نابیت، هه میشه به دوای سه رکه وتنه کان گه پاون و ئەمه ش کات و زه مه نیکی زۆری بر دووه. دیاره ئەم ده سته وتانه ش له ئەنجامی هه ولدان و تیگۆشانی مرۆڤه ژیره کان دروستبووه.

جەستەو جوانىهكەى تۋانى تاجى شاجوانان بختە سەر. بېجگە لەمە ئىستا دەولەمەندترىن يارىزانى روسىيە. ھەرۋەھا (كۆرىنكۈش) دەستە خوشكى بەھەمان شىۋە تۋانى پېشېركىي شاپۇقا بىكات و بېتە پالەوانى جىهان، سالى رابردو و لە راپرسىيەك بە جوانترىن كچى روسى ناوى دەرچوو. ئەمانە لە بوارە جۇراو جۇرەكان چەندەنمۇنەيەك بوون. ئەمرۆ جىهان كە بەسەردەمى تەكنە لۇزىاو

زانىارى و گەياندى و كەنالە

ئاسمانىهكان دادەنرىت، رۇژانە چەندان

نمۇنەى وامان گوئى لىدەبېت و سەرگەوتن

بەدەستدەھىن و لەتەمەنى گەنجايەتى

ناوبانگيان پەيدادەبېت. سەيرى ئەستىرەكانى

سىنەما، ھۇليۇد، پۇپ، گۇرانى، مۇدە، وەرزش،

ئەكتەر، بىژەر، ھونەر مەند و رۇژانەنوس

بەكەين، دەبىنەن چەند بە تەمەن بچووكن

چەندش ناوبانگيان ھەيە، لە رۇژانەمە

گۇقارو سايت و رادىئو تەلەفزيۇنەكان

باس لە سەرگەوتنىان دەركىت. ھەندىكپان

بەھۇى بەشدارىكرند لە فلىمىك، خولىك،

پېشېركىك، گوتنى گۇرانىك، دەرھىنانى

كلىپىك، بە ئەنجامگەياندىنى سىدىك،

دانانى كتىپىك، بەئەنجامگەياندىنى كارىكى

خىر خوازى و مرۇيى، بەشدارىكرند لە

زىنجىرەبەكى تەلەفزيۇنى، دروستكرندى

ئامىرىكى تەكنەلۇزىا، دۇزىنەھوى داھىنانىكى

نۇي و..... ھتد لە تروپكى سەرگەوتندەن. يان

نمۇنەبەيكى ترى شاجوانان وەرېگرىن، ئەگەر

سەيرىكەين ئەوانەى بەشدارى ئەو پېشېركىيە

دەكەن بەتەمەن بچووكن و تازە خۇپان دەناسن،

ھەندىكپان كاتىك بە سەرگەوتن دەگەن و تاجى

شاجوانى دەخەنە سەريان، لەخۇشيان دەست

بە گريان دەكەن، وەك بلىي باورەيان بەم

سەرگەوتنەو ناوبانگەيان نەبى، زۇر بەشيان

لەو پەرى ژيانى ھەژارىي و سادەيى دەن،

ئىدى ناويان بەجىھاندا بلاودەبېتە، وەكو

كوردەوارى گوتەنى (لە پىرى دەبنە كورى) تا

ھەتايە نانى سەرگەوتنەكانى خۇپان دۇخۇن.

ھەندى كەسى ترىش بەھۇى بەھەرە تۋاناي

جەستەو كوردەھىيىكى شازو سەيرو سەمەرە

ناوبانگيان پەيدادەكەن و ناويان دەكەوئە

فەرھەنگى پېوانەيى(كتىپى گىنيس)!

ئەگەر ئەم نومانەو چەندىن نمۇنەى تر،

كە رۇژانە لە دەزگاكانى راگەياندىن ناوەكانمان

خۇى كە بە ناوى(گوناه) بلاوىكردەو، چەندىن مەلاو پىاوى ناينى و بگرە رۇشنىرانى ئەوسا دۇى وستان، بەلام ئەو بەردەوام بوو لە بلاوكردەھوى شىعەرە ناسكەكانى، تا وايلىھات بېتە بەناوبانگىرەن شاعىرى ئىران، ئىستاش ئىران شاعىرىكى ژنى وەك(فروغ)ى بەخۇيەو نەدبىو، تا پىدەچىت جەماوهرى شىعەرەكانى زياتر دەبېت. (نانسى عەجرەم)ى كچە گۇرانىبىزى لوبنانى كە ھەموومان دەيناسىن، بەقەد ھەموو سەرگەردەكانى عەرەب لە جىھاندا ناوبانگىو جەماوهرى خۇى ھەيە. وئەكانى ئەو ھەموو كون و قوژبىكى گرتۆتەو، ئارايشتاكانى كوردستانىش بە وئە جوانەكانى ئەو رازاونەتەو. سەرمايەدارىكى ناسراو ئامادەبوو جەزىرەيەكى گەورەو گرانى پىبەخىش، بەس ئەگەر بېت و نانسى بەخۇشەويستەكەى ئەو رازىبېت. (بنواى يەكەم) بچووكتىن كەس بوو گەشىتە سەر كورسى پاپا كە تەمەنى (۱۲)سالان بوو، وەك كوردەوارى گوتەنى بۇنى شىرى لەدەم دەھات، (جان كلود) لەتەمەنى (۲۲) سالى بوو سەرۇك كۇمارى ھايتى. ئەمەش بچووكتىن سەرۇك بوو. (ھىمىنگواى)رۇمانوس(۲۰،۰۰۰) دۇلارى لەبرى نووسىنېك وەرگرت، كە تەنھا لە(۲۰۰۰)وشە پىكھاتبوو. ھەر وشەيەكى بەپازدە دۇلار راوەستا بوو. (بىل گىتس) خاوەن كۇمپانىيى مايكرۇسۇف تەتەمەنى (۱۹)سالى ئەم كارەى گرتەئەستۆ، ئىستا يەككە لە سەرمايەدارەكانى دونيا، بەقەد ولاتانى ناوچەى كەنداو داھاتى ھەيەو نىزىكەى (۴۰)ھەزار كارمەندى ھەيە. (ئۇناسىس)ى يۇنانى كورە گەنجىك بوو لەتەمەنى (۱۶)سالى بوو، وتى دەبى بىم بە مىليۇنېر. ئەم رستەيە وايلىكرد دەست بەكاربىكات و لەماوى شەو رۇژىكدا دوو كاتزىمىر دەخەوتو يەك زەمى دەخارد تەمەنى نەگەشىتە (۲۱)سالى بوو بەيەككە لە مىليۇنېرەكانى دونيا.. لە جىھانى وەرزشدا، ئەوا ھەر باس ناكىت، لەوانەيە تۇ دەيان و سەدان نمۇنەى ئەستىرەى وەرزشىت لەبەرچا و بېت و رۇژانە گوئىبىستى بېت و يان سەيرى يارپەكانى بگەيت. ئەگەر بۇندى يەك دوو يارىزانى ئەمسال بە نمۇنە وەرېگرىن لە بووچەى گەلىك ولات زياترە، ئەمانە ھەموويان ناوبانگيان بە تۆپىكى گەرورە چەند گۆلىك بەدەستەپىناو. ئەگەر سەيرىكەين دەبىنەن زۇر بەيان مىرەندال، ياخود تازە دەچنە قۇناغى گەنجايەتى. واتە ناوبانگىو دەولەمەندى سەرگەوتنى ئەم يارىزانانە لەم تۆپەيە كە بەدوايدا غاردەدەن و شەقى تېھەلئەدەن. نمۇنەيەكى ترى كچان وەرېگرىن، كە جىگى سەرسورمانە، كچە يارىزانى تىنسى روسى(شاپۇقا) بەھۇى تۆپىكى بچوو كە تۆزىك لە ھىلكە گەرورەترە، تۋانى چەند جارېك بېتە پالەوانى ئەم يارپە لە ھەموو جىھان. لەلايەكىتر بەھۇى لەش ولارو

بەرگوى

دەكەوتى يان

دەيانخوئىنەو وەرېگرىن و

لەنھىنى سەرگەوتنىان بگۆلىنەو، چەندىن بەرسقى جۇراوچۇرمان لا دروستدەبېت. ھەرگەسىك ھۆكارىكى جىياى ھەيە، ھەپانە لەرووى ھەولدان و ئەزمون، لەلايەن بنەمالەو دەستەلات، چالاكەكانى جەستە، جوانى، كوردەھىيىكى شاز، دارايىكى باش، دەرھەتتىكى چاوەرواننەكراو، داھىنان، بەھەرە تۋانواو زىرەكى، ... ھتد. ھەريەك بە شىۋەيىك بە لوتكەى سەرگەوتن گەشىتو، دەكرىت گەنج بە متمانەيەكى پتەوئە سوود لە گەنجىنەى گەنجايەتى خۇى وەرېگرىت و ھەولبات بە كارىكى جوان رىگا بۇ سەرگەوتن خۇشبات و ھەرگىز بى ھىواو ئومىد نەبېت. بەردەوام لە دارو دەرورون و خەيالى ئىمەدا بە ناوى سەرگەوتن شتىك ھەبېت. جا ھەر بەرنامەو كارىك بېت، كە ئىمە لە ژياندا نەخشەو پلانمان يۇ كىشاو و ھەولى بەدەستەپىنانى دەدەين.

كەواتە لىرە كۇمەلىك پىرسىار دىتە بەردەمان، چۇن سەردەكەوين؟ ئەم رىگايە كامەيە بەرەو سەرگەتەمان دەبات؟ ئايا دەتوانىن لە سەرگەوتن نىزىك بىينەو؟ ئايا لە ولاتى ئىمە تا ئىستا گەنجى وامان ھەيە بەھۇى سەرگەوتن سنوورى ولاتى بەزاندى و لە ھەموو جىھان ناسرابىت؟ ئەمانە چەندىن پىرسىارن دەكرىت گەنجانمان زىرانە بىر لە بەرسقى پىرسىارەكان بگەنەو و لەم وشەيە نىزىك بىنەو... دەبا ھەموومان گەنجىنەى گەنجايەتى خۇمان بدۇزىنەو، بەدواى نەھىنەكانى سەرگەوتندا بگەرپىن.